Definicja. Powiemy że algebra Liego $\mathbf{g}$ jest przemienna gdy nawias Liego jest tożsamościowo równy 0, tzn.

$$\forall_{X,Y\in\mathbf{g}}[X,Y]=0.$$

Definicja. Powiemy że podalgebra $\mathbf{h}$ algebra Liego $\mathbf{g}$ jest ideałem wtedy i tylko wtedy gdy $[\mathbf{g},\mathbf{h}]\subset\mathbf{h}$.

Uwaga: Na mocy lematu z wykładu 1 algebra Liego podgrupy Liego H jest podalgebrą algebry Liego G.

Lemat 0.1 *Spójna grupa Liego jest przemienna wtedy i tylko wtedy gdy jej algebra Liego* $\mathbf{g}$ *jest przemienna.*

Dowód: Na mocy lematu mamy

$$\exp(X)\exp(Y)\exp(-X)=A_{\exp(X)}(\exp(Y))=\exp(\exp(\mathrm{ad}_X)Y)$$

Jeśli $\mathbf{g}$ jest przemienna to $\mathrm{ad}_X=0$, czyli $\exp(\mathrm{ad}_X)Y=Y$, czyli

$$A_{\exp(X)}(\exp(Y))=\exp(Y).$$

Jako że obraz exp zawiera otoczenie jedynki U takie że $U^{-1}=U$, to mamy

$$A_{\exp(X)}(y)=y$$

dla $y\in U$. Jako że $A_{\exp(X)}$ jest automorfizmem powyższa równość indukcyjnie przedłuża się na U^k. Jak już wcześniej zauważyliśmy, skoro G jest spójna, to

$$G=\bigcup_k U^k$$

czyli mamy

$$A_{\exp(X)}(y)=y$$

dla wszystkich $y\in G$. Podobnie, powyższe oznacza że równość

$$A_x(y)=y$$

zachodzi dla dowolnego $y\in G$ i $x\in U$. Jako że przyporządkowanie $x\mapsto A_x$ jest homomorfizmem powyższa równość przedłuża się dla $x\in U^k$, czyli dla dowolnych $x,y\in G$ mamy

$$A_x(y)=y.$$

Lecz $A_x(y)=xyx^{-1}$, czyli

$$xyx^{-1}=y$$

czyli

$$xy=yx$$

co oznacza że grupa jest przemienna.

Jeśli grupa jest przemienna to prowadząc rozumowanie w przeciwną stronę widzimy że

$$\exp(\mathrm{ad}_X)Y=Y$$

dla dowolnych $X,Y\in\mathbf{g}$ co oznacza że

$$\mathrm{ad}_X(Y)=\partial_t\exp(\mathrm{ad}_{tX})Y=0$$

czyli
$$0 = \mathrm{ad}_X(Y) = [X, Y]$$
czyli algebra Liego $\mathbf{g}$ jest przemienna. $\square$

Lemat 0.2 *Niech G będzie grupą Liego z algebrą Liego $\mathbf{g}$ zaś H jej podgrupą Liego z podalgebrą $\mathbf{h}$. Jeśli G i H są spójne zaś $\mathbf{h}$ jest ideałem $\mathbf{g}$ to H jest podgrupą normalną. Jeśli H jest podgrupą normalną i automorfizmy wewnętrzne G są ciągłe na H w topologii H to $\mathbf{h}$ jest ideałem $\mathbf{g}$.*

Dowód: Jak w poprzednim lemacie używamy wzór
$$\exp(X)\exp(Y)\exp(-X) = A_{\exp(X)}(\exp(Y)) = \exp(\exp(\mathrm{ad}_X)Y)$$
Jeśli $\mathbf{h}$ jest ideałem w $\mathbf{g}$ to dla $X \in \mathbf{g}$, $Y \in \mathbf{h}$ mamy $\mathrm{ad}_X(Y) \in \mathbf{h}$, czyli
$$\exp(\mathrm{ad}_X)Y \in \mathbf{h}$$
czyli
$$\exp(\exp(\mathrm{ad}_X)Y) \in H.$$
A więc istnieje otoczenie jedynki U w H takie że dla $y \in U$ mamy
$$A_{\exp(X)}(y) \in H.$$
Znowu, ta własność przechodzi na $y \in U^k$, i ze względu na spójność H na $y \in H$. Czyli
$$A_{\exp(X)}(H) \subset H.$$
A więc istnieje otoczenie jedynki V w G takie że dla $x \in V$ mamy
$$A_x(H) \subset H.$$
Ponownie używając spójność G ta równość rozszerza sie do $x \in G$, czyli dla dowolnego $x \in G$ mamy
$$xHx^{-1} \subset H.$$
Ale to oznacza że H jest podgrupą normalną w G.

Jeśli H jest normalną podgrupą Liego G, to $A_{\exp(X)}$ daje automorfizm H. Z założania jest on ciągły, czyli gładki. A więc pochodna $A_{\exp(X)}$ w jedynce odwzorowuje $\mathbf{h}$ w $\mathbf{h}$. Czyli
$$\mathrm{Ad}_{\exp(tX)}\mathbf{h} \subset \mathbf{h}.$$
Różniczkując względem t widzimy że dla $Y \in \mathbf{h}$
$$\mathrm{ad}_X(Y) = \partial_t \mathrm{Ad}_{\exp(tX)}(Y)|_{t=0} \in \mathbf{h}.$$
Czyli dla $X \in \mathbf{g}$, $Y \in \mathbf{h}$
$$[X, Y] \in \mathbf{h}$$
co oznacza że $\mathbf{h}$ jest ideałem. $\square$

Komentarz: Powyżej założenie że automorfizmy wewnętrzne są ciągłe jest automatycznie spełnione. Mianowice, H jest przeliczalną sumą zbiorów zwartych, czyli jest podzbiorem borelowskim G. To powoduje że automorfizmy wewnętrzne obcięte do H są borelowsko mierzalne. Dla homomorfizmu grup polskich (a H jest grupą polską), borelowska mierzalność implikuje ciągłość. Jednakże to rozumowanie używa dość zaawansowany materiał którego nie omawiamy na tym wykładzie, dlatego założenie ciągłości jest potrzebne by podać kompletny, prosty dowód.

Lemat 0.3 *Jeśli G jest grupą Liego, $x, y \in \mathbf{g}$, gdzie $\mathbf{g}$ jest algebrą Liego grupy G to*

$$\exp(x+y) = \lim_{n\to\infty} (\exp(x/n)\exp(y/n)^n$$

Dowód: Używając $\exp^{-1}$ jako mapę w otoczeniu jedynki z definicji exp mamy

$$\exp^{-1}(\exp(x/n)) = x/n.$$

Jako że mnożenie jest gładkie oraz $xe = ex = x$ to pochodna cząstkowa mnożenia względem pierwszego (lub drugiego) argumentu jest identycznością. A więc z wzoru Taylora

$$\exp^{-1}(\exp(x/n)\exp(y/n)) = x/n + y/n + o(1/n)$$

czyli

$$n\exp^{-1}(\exp(x/n)\exp(y/n)) \to x + y$$

a więc ten lemat wynika z lematu o zbieżności do podgrup jednoparametrowych. □

Lemat 0.4 *Domknięta podgrupa H grupy Liego G jest podgrupą Liego*

Dowód: Niech V bedzie zbiorem takich $x \in \mathbf{g}$ że $\exp(\mathbb{R}x) \subset H$. Na mocy poprzedniego lematu V jest podprzestrznią. Niech W będzie podprzestrzenią dopełniczą do V w $\mathbf{g}$. Wtedy $(w, v) \mapsto \exp(w)\exp(v)$ jest dyfeomorfizmem produktowego otoczenia 0 w $W \times V$ z otoczeniem jedynki U w G.

Twierdzimy że $\exp(V) \cap U$ jest otoczeniem e w H. Mianowicie w przeciwnym razie istniałby ciąg $h_n \in H$ zbieżny do e taki że $h_n \notin \exp(V) \cap U$. $h_n = w_n v_n$ gdzie $v_n \in \exp(V) \cap U$ i $w_n \in \exp(W) \cap U$. Oczywiście $w_n = \exp(u_n) \in H$ i u_n dąży do 0. Piszemy $u_n = t_n z_n$ gdzie $t_n = |u_n|$, zaś $|z_n| = 1$. Z ciągu z_n można wybrać podciąg zbieżny, więc $\exp(sz_n) \in H$, co przeczy maksymalności V. To oznacza że jeśli zadamy l_x wzorem $l_x(v) = \exp(v)x$ to l_x jest homeomorfizmem na otocznie $Ux \cap H$ x w H. Teraz niech ϕ_x będzie odwrotnością l_x. Łatwo sprawdzić że ϕ_x są zgodne. Mianowicie, jeśli dziedzina ϕ_e i dziedzina ϕ_x się przecinają, to przekrój $F \subset U$. Na $E = \phi_e(F)$ mamy $\phi_x \phi_e^{-1} = \exp^{-1} x^{-1} \exp$ co jest gładkie. Ogólny przypadek przez przesunięcia sprowadza się do powyższego. A więc H (z topologią indukowaną) jest podrozmaitością, a więc również podgrupą Liego. □